

Kraslice zvané chodské straky

Kraslice patří od nepaměti k nejvýraznějším symbolům velikonočních svátků. Byly spojovány se zázrakem zrození, životodárnou plodností a úrodou.

Červené kraslice

Pojem “kraslice” byl odvozen od červené barvy, které se dříve říkalo “krásná”. Však se také v dobách minulých zdobila vajíčka převážně červenou barvou, neboť se věřilo, že je to barva posvátná, ochraňující proti démonům. **Karmínově červené s bílým batikovaným dekorem byly proto také tradiční kraslice z Chodska, lidově označované “straky”.**

Umění a jejich umělkyně

Nejlepšími malířkami chodských “strak” bývaly kdysi švadleny a vyšíváčky (šedličky), které pro zdobení kraslic používaly i prvky ornamentálních výšivek z krojů. Jejich zručnou následovnicí je dnes **paní Jiřina Lacinová z Trhanova**. Třebaže nejrůznější kraslice na Chodsku maluje leckdo, právě chodské “straky” zdobí jen ona. Důvodů je několik: Na typické chodské kraslice se hodí jen bílá slepičí vajíčka, která už pár let běžně v obchodě neseženete. “Dříve to nebyl problém ani tehdy, když bylo na zakázku potřeba sehnat větší množství “vejduků”. Stačilo se dohodnout v domažlické pekárně a třeba půl dne si tam zajet vajíčka vyfoukávat. Dnes ale pekárny používají do těsta melanž, takže čerstvá vejce zpracovávají jen v malém množství,” upřesňuje paní Lacinová. Dodávky si tedy musela zajistit jinde. Pochopení našla u jisté chovatelky “vlašek” v Tajanově na Klatovsku a u několika přátel v Postřekově, Chodově a Trhanově.

Snad ještě větší problémy jsou se sháněním základní karmínové barvy v odstínu “fuchsín”, kterou české drogerie už dávno nevedou. Díky přátelům ji paní Lacinová získává až z Vídně.

Nezájem výrobců kraslic o malování chodských “strak” vyplývá také z toho, že jejich dvoubarevný (červenobílý) dekor jako by soudobým zákazníkům připadal příliš fádní ve srovnání s nabídkou kraslic pestrobarevných. “Bohužel je to tak,” potvrzuje paní Lacinová. “Běžný zákazník vůbec nedovede docenit, jak markantní rozdíl je ve výtvarném zpracování kraslic. Na první pohled líbivější mohou vypadat kraslice s barevným vzorem, ale řemeslně náročnější technikou malby se vyznačují právě chodské “straky”. Jejich

batikování pomocí včelího vosku vyžaduje maximální přesnost a pečlivost.”

Co nejtenčích precizních tahů lze docílit jen **pomocí miniaturně upravených zdobících nástrojů - špendlíků a “kotejše” (seříznuté brko)**. Těchtahů udělá **paní Lacinová na jedné kraslici 300 až 500** - to podle složitosti dekoru. Není divu, že tak piplavá a přesná práce laické kreslíře kraslic zrovna neláká. Však se také Jiřina Lacinová může pochlubit titulem mistryně České republiky v batikování chodských strak”. Titul jí udělila Asociace malířek a malířů kráslic ČR, již je sama členkou.

Třebaže umění malby chodských “strak” se v minulosti zpravidla dědilo z matky na dceru, paní Lacinová je v tomto směru samouk, v rodině žádnou “učitelku” neměla. K výtvarné činnosti ji přivedla osobní zvědavost a obdiv k miniaturním ornamentům na kraslicích, které vždy o Velikonocích v ošatce zdobily rodinný stůl a tak nádherně vypadaly na velikonočních pohlednicích.

“Mými prvními pokusy o batikování kraslic trpěla zejména maminka, která musela v kuchyni snášet nepříjemný zápach z přepáleného vosku rozpouštěného na kamnech ve víčkách od piva. Dnes jsou to vzpomínky úsměvné. Odbornější rady jsem později získala od domažlického malíře a znalce historie chodských “strak” Antonína Hoffmana, který o tradici a způsobu malby přednášel v naší obci na jedné ze schůzí bývalého svazu žen.”

Zhruba před 18 lety patřila paní Lacinová k hlavní dodavatelce kraslic pro domažlickou Chodovii. Byly to “komerční” kraslice, zdobené jinou technikou a jednoduchými motivy. Pamatuje roky, kdy smluvně dodávala až dva tisíce kusů těchto výrobků ročně. Ale to už je minulost.

Dnes zůstává věrna především chodské tradiční malbě. Jenže chodské “straky” vzhledem k pracnosti jsou také cenově dražší. “Pod cenou prodávat nemohu. Spočítám-li náklady na pořízení skořápek, barvy, vosku a zhodnotím náročnost rukodělné práce, je mi jasné, že na pultech by chodské “straky” na dračku příliš nešly. Proto jich v posledních letech maluji už jen tolik, kolik jich prodám sama většinou prostřednictvím prodejních výstav. Vždy v předvelikonočním čase se ozvou organizátoři z celé republiky, kteří mají zájem o prezentaci chodských “strak” na tematických akcích.”

I přes novodobé problémy, které malování a odbyt chodských “strak” provázejí, považuje Jiřina Lacinová z Trhanova jejich folklórní tradici za ojedinělou a zachováníhodnou i do budoucna. Však už si také pomalu v rodině vychovává následovnice.